

Oteren og borevirksomheten på midtnorsk sokkel:

Skader på oteren først når oljen treffer land

Ordinær borevirksomhet på midtnorsk sokkel vil ikke ha betydning for oterbestanden. Negative, direkte konsekvenser vil derimot inntreffe hvis oljeutslipp når land eller grunnområder nær land.

DEN TETTESTE og største oterbestanden finner vi i øygarden, der oljen fra et uhell i åpen sjø først når land og delvis blir liggende igjen. Et oljesøl vil trolig utrydde en stor del av bestanden der det treffer kysten. Men oljeuhell med moderat utstrekning langs land får trolig ikke langvarige direkte virkninger på bestanden, unntatt for de mer isolerte bestandene.

Sammenhengende oterbestand

Dette skyldes at oterbestanden i influensområdet for midtnorsk sokkel er sammenhengende, med unntak av de barrierene som lengre havstrekninger kan representere. Derfor kan vi regne med innvandring fra omliggende områder.

Deler av bestanden vil dessuten unngå oljen i større øygrupper og langs innskåret kyst, fordi leveområdene er forholdsvis små, særlig for hunnotere. For noen otere

Den tetteste og største oterbestanden finner vi i øygarden, der olje fra et uhell i åpen sjø først når land.

Foto:
SIGBJØRN STOKKE,
Stjørdal



kan hele leveområdet ligge i le av land i forhold til strøm og vind og behøver ikke å bli rammet av olje.

For mer isolerte bestander i små øygrupper kan det tenkes at konsekvensene blir store, også på lang sikt, med tap av genetisk variasjon.

Vi vet ikke hvor lange havstrekninger otere kan krysse uten større problemer, men arten oppholder seg som regel mindre enn en halv time om gangen i saltvann, antagelig fordi varmetapet er relativt stort, særlig i saltvann som trenger mer inn i pelsen enn ferskvann. Svømme-hastigheten ved rask, lengre forflytning er ca. 1 m/sek, det vil si 2-3 km på 1/2-1 time. Lengre åpne havstrekninger enn dette vil antagelig virke som gradvis ster-

kere barrierer. Både vandringsmønster og genetisk variasjon hos oter er imidlertid praktisk talt ukjent.

Oterens næringsdyr

Oljeuhell kan også virke indirekte på oterbestanden ved redusert rekruttering av næringsdyr, men usikkerheten her er betydelig. Torskeegg og -larver er følsomme for olje. Kysttorsk er et av de viktigste byttedyra for oter i influensområdet, og redusert rekruttering av kysttorsk og eventuelt andre byttearter kan få betydning for næringstilgang og bestandsstørrelse for oter.

Høy dødelighet for oljetilsølt oter

DØDELIGHETEN er høy for oljetilsølte eurasiatiske otere. Tiltak for å vaske tilsølte otere er lite aktuelle under de fleste omstendigheter. Det vil for det første være vanskelig å lokalisere eller fange de skadde dyra. Otere som er så skadd at de er lette å fange, vil i mange tilfeller dø av oljens giftvirkninger i alle fall.

Erfaringene fra forsøk på å rehabilitere oljeskadde havotere og fugler viser at en stor del dør etter rensingen.

For å unngå genetisk utarming kan rehabilitering av oter være aktuelt når berging av individer har betydning for å redde isolerte bestander. Dette gjelder bestander i isolerte øygrupper og restbestander lenger sør langs kysten.

Stoffet er hentet fra

NINA Oppdragsmelding 175

Thrine Moen Heggberget,
Kjell Erik Moseid:

«Oter og olje. Oterforekomst og konsekvensprognose i influensområdet for midt-norsk sokkel.»

Prosjektet inngår i AKUP-programmet (Arbeidsgruppen for konsekvensutredninger av petroleumsvirksomhet), som ledes og finansieres av Olje- og energidepartementet.

Oppfølgende undersøkelser

OTERBESTANDEN langs norskekysten er dårlig kartlagt. Vi mangler anslag for bestandsstørrelse og tetthet av oter. Det er ikke gjort forsøk med virkninger av olje på eurasisk oter, og vi har dårlig kunnskap om de av oterens byttemarter som delvis har tilhold i fjæresonen.

På denne bakgrunn foreslås følgende:

1. Gjentakelse av sportegnregistreringer i flere år i de samme strekningene og med samme metodikk for å kartlegge dynamikken i sportegnforekomst/oterdistribusjon, helst før områdene åpnes for leteboring.
2. Eventuelt mer direkte registrering av oterforekomst ved bruk av varmesensitivt kamera fra fly. Det må først klarlegges om denne metoden, som er vellykket for store pattedyr, også er egnet for oter.
3. Estimering av otetetthet i et fåtall områder, samtidig med sportegnregistrering, for å utrede sammenhengen mellom sportegnmengde og otetetthet.
4. Måling av reduksjon av isolasjonsevne i oljetilsølte oterskinn.
5. Registrering av næringsdyr for oter i fjæresonen i et utvalg av områdene der sportegn registreres.

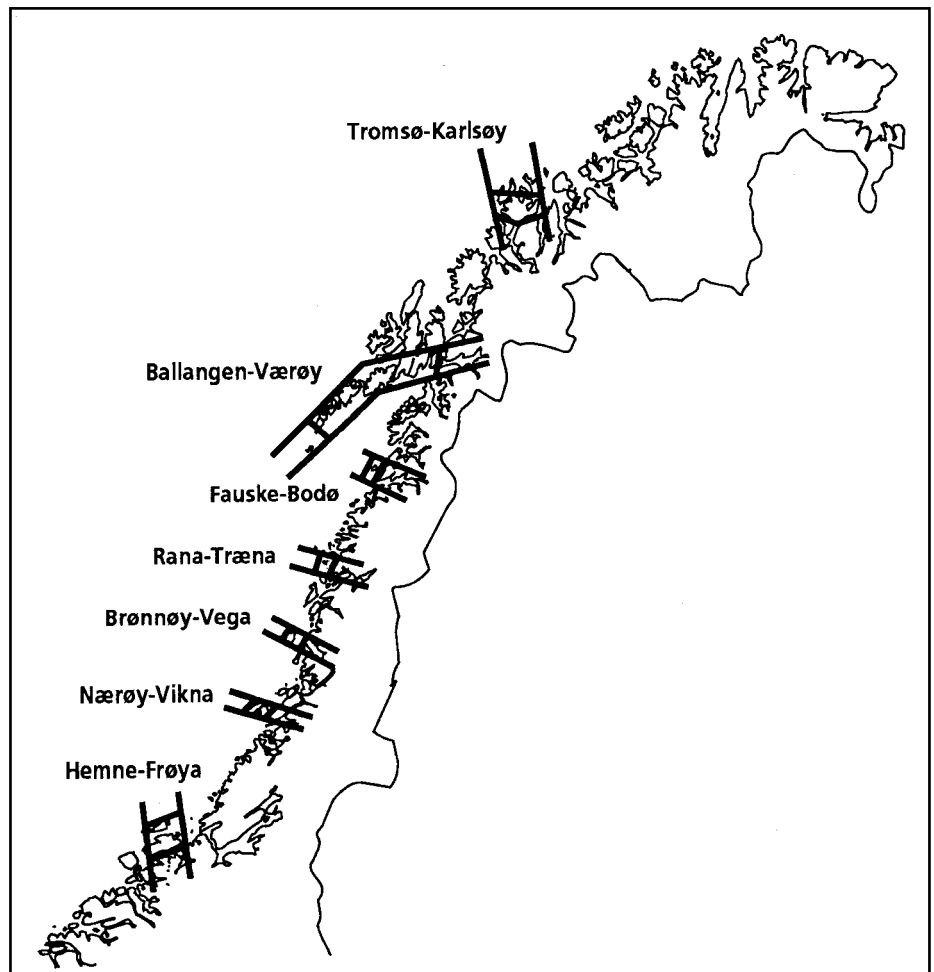
Oteren i Norge

Den eurasiatiske oteren (*Lutra lutra*) er vanlig langs kysten fra Nordmøre og nordover. Arten er klassifisert som sårbar eller truet under Bern-konvensjonen. Vår forholdsvis tallrike oterbestand utgjør en vesentlig del av bestanden i Europa og er derfor gjenstand for internasjonal oppmerksomhet.

Oteren har faste vaner i bruk av leveområde. Den benytter faste lokaliteter til å passere over land. I velbrukte områder opparbeides det derfor tydelige stier, rulle- og graveplasser med stor vegetasjonsslitasje og velbrukte hiområder.

Oteren er svært utsatt for oljesøl som kommer inn mot land, kanskje mer enn noen annen norsk pattedyrart.

Flest otersportegn i den midtre kystsonen



Registrering av otersportegn i influensområdet for midtnorsk sokkel. Fordeling av undersøkte områder.

DET VAR gjennomgående flest otersportegn i den midtre kystsonen, som bestod av den indre delen av øygarden med store kystøyer. I den ytre kystsonen var antagelig mengden av sportegn noe redusert på grunn av større påvirkning fra vind og bølger.

Utsatte områder

Utsatte områder hadde gjennomsnittlig mindre vegetasjon som kunne vise slitasje og stier. Det er også sannsynlig at ekskrementene på markeringsplassene ble erodert bort raskere på de utsatte strekningene.

Sammenhengende oterbestand

Det ser derfor ut til at det gjennomsnittlig var færre otere i indre kyststrøk (fastlandskysten og fjordene) enn i midtre strøk, men bestander i ytre strøk kan ha vært

relativt tettere enn sportegntettheten indikerte.

Det ble ikke funnet tilstrekkelig variasjon i sportegntettheten mellom transekter til å indikere noen bestandsvariasjon langs nord-sør-gradienten.

Variierende sportegntetthet

Sportegntettheten varierte hovedsakelig med habitatfaktorer som kan ventes å ha betydning for tilgang på næring, ferskvann og skjul. Den økte med antall ferskvannsdammer i sjøsprøytonen, nærhet til fiskeoppdrettsanlegg, gruntvannsareal, diversiteten av skjul og andelen av røsslenghei.

Den avtok med andel av dårlig skjul og av flatt terreng. Samvariasjonen med røsslenghei kan skyldes at denne vegetasjonstypen er utbredt på en torvjordtype som er et godt substrat for hi og vannhull.